

2012. március 29., csütörtök

Bővítési jelentés Koszovóra vonatkozóan

P7_TA(2012)0115

Az Európai Parlament 2012. március 29-i állásfoglalása Koszovó európai integrációjáról (2011/2885(RSP))

(2013/C 257 E/05)

Az Európai Parlament,

- tekintettel a „Bővítési stratégia és a legfontosabb kihívások 2011–2012” című, 2011. október 12-i bizottsági közleményre (COM(2011)0666), valamint az azt kísérő, Koszovóról szóló 2011. évi bizottsági országjelentésre (SEC(2011)1207),
- tekintettel az Általános Ügyek Tanácsa 2009. december 7-i, 2010. december 14-i és 2011. december 5-i ülésének következtetéseire, melyek hangsúlyozzák és megerősítik, hogy – a tagállamok által az ország státusza vonatkozásában kialakított álláspont sérelme nélkül – Koszovó számára is kilátásba kell helyezni az esetleges vízumliberalizációt, amint valamennyi feltétel teljesül, üdvözlük a Bizottság azon szándékát, hogy az év vége felé vízum párbeszédet kezdeményez, valamint felkérjük a Bizottságot, hogy javasoljon strukturális megközelítést arra nézve, hogyan lehetne Koszovó állampolgárait közelebb hozni az EU-hoz,
- tekintettel a külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról szóló 539/2001/EK tanácsi rendeletet módosító, 2009. november 30-i 1244/2009/EK tanácsi rendeletre⁽¹⁾, különösen annak I. sz. mellékletére, amely a koszovói lakosokra vonatkozó hivatkozást tartalmaz a jogi egyértelműség és a jogbiztonság érdekében,
- tekintettel a bővítésről, valamint a stabilizációs és társulási folyamatról szóló 2012. február 28-i tanácsi következtetésekre,
- tekintettel az Európai Unió koszovói jogállamiság-missziójáról (EULEX KOSOVO) szóló, a 2009. június 9-i 2009/445/KKBP tanácsi együttes fellépéssel és a 2010. június 8-i 2010/322/KKBP tanácsi határozattal módosított, 2008. február 4-i 2008/124/KKBP tanácsi együttes fellépésre,
- tekintettel az Európai Unió koszovói különleges képviselőjének kinevezéséről szóló, 2008. február 4-i 2008/123/KKBP tanácsi együttes fellépésre és az Európai Unió koszovói különleges képviselője megbízásának meghosszabbításáról szóló, 2011. július 28-i 2011/478/KKBP tanácsi határozatra,
- tekintettel az Európai Unió kül- és biztonságpolitikai főképviselőjének/a Bizottság alelnökének a koszovói helyzetről szóló, 2011. július 27-i nyilatkozatára,
- tekintettel az Európai Unió Tanácsának az uniós közvetítéssel folyó párbeszédéről szóló sajtóközleményeire,
- tekintettel a 2008. május 28–29-i, 2009. április 6–7-i, 2010. június 22–23-i és 2011. május 20-i EP–Koszovó parlamentközi ülések közös nyilatkozataira,
- tekintettel az Európai Unió Koszovóba delegált választásmegfigyelő szakértői missziójának 2011. január 25-i zárójelentésére,
- tekintettel korábbi állásfoglalásaira,
- tekintettel az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1244 (1999) sz. határozatára,

⁽¹⁾ HL L 336., 2009.12.18., 1. o.

2012. március 29., csütörtök

- tekintettel a 2010. szeptember 9-i ENSZ Közgyűlés Belgrád és Pristina közötti párbeszédéről szóló konszenzusos határozatára (A/RES/64/298), amelyet Szerbia és a 27 uniós tagállam közösen terjesztett elő, és amely megállapítja, hogy a párbeszéd célja „az együttműködés előmozdítása, az európai uniós csatlakozás előmozdítása és általában az emberek életének jobbá tétele”, és amely üdvözli az EU készségét ennek elősegítésére,
 - tekintettel az ENSZ-különmegbízott Koszovó jövőbeli jogállásáról szóló végleges jelentésére, és a Koszovó jogállásának rendezésére vonatkozó 2007. március 26-i átfogó rendezési javaslatra, különösen annak a közösségek és tagjaik emberi jogaira és alapvető szabadságaira, a vallási és kulturális örökségre és a decentralizációra vonatkozó rendelkezéseire,
 - tekintettel a Nemzetközi Bíróságnak a koszovói önkormányzat ideiglenes intézményei által egyoldalúan kikiáltott függetlenség nemzetközi jogszabályoknak való megfeleléséről szóló, 2010. július 22-i tanácsadói véleményére,
 - tekintettel eljárási szabályzata 110. cikkének (2) bekezdésére,
- A. mivel az Európai Tanács 2003. június 19–20-i szaloniki ülésén minden nyugat-balkáni állam ígéretet kapott arra, hogy csatlakozhat az Európai Unióhoz, és ezt az ígéretet a Nyugat-Balkánról szóló, 2010. június 2-án Szarajevóban tartott magas szintű találkozón megismételték;
- B. mivel az Európai Unió a demokrácia, a tolerancia és a multikulturalizmus értékei alapján mindig is védelmezte a többnemzetiségű és többvallású nyugat-balkáni államok fenntarthatóságát;
- C. mivel a regionális együttműködés és a jó szomszédsági kapcsolatok elengedhetetlenek az európai integrációs folyamathoz, valamint a térség biztonságának és stabilitásának biztosításához;
- D. mivel az Ahtisaari-terv továbbra is jó keretet kínál az északon kialakult konfliktus rendezésére és Koszovó területi és politikai integritásának fenntartására;
- E. mivel a jogállamiság tartós gyengesége késlelteti a demokrácia beérését és árt a gazdaságnak, aláásva ezzel a hosszú távú fejlődést;
- F. mivel az EULEX-misszió kiemelt prioritásai között szerepel a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, valamint a háborús bűnök felderítése és a bűnösök büntetőjogi felelősségrevonása;
1. tudomásul veszi, hogy Koszovó függetlenségi nyilatkozatát immár 88 ország, köztük az EU 22 tagállama is elismerte; üdvözlé, ha az EU fennmaradó öt tagállama is megtenné ezt a lépést; szintén üdvözlé, ha aktívabb részvételüket a Szerbia és Koszovó közötti közvetítésben; ismételten hangsúlyozza, milyen fontos az EU számára, hogy kapcsolatokat építsen ki Koszovóval, és ezt az elkötelezettséget létfontosságúnak tartja a stabilitás és biztonság megőrzése érdekében az EU közvetlen szomszédságában; sajnálatosnak tartja, hogy Szerbia diplomáciai nyomást fejt ki annak megakadályozása érdekében, hogy bizonyos országok Koszovó állam létét elismerjék;
 2. hangsúlyozza Koszovó – és az egész nyugat-balkáni régió – európai perspektíváját, amely erőteljes ösztönző erő a szükséges reformok végrehajtásához; kiemeli, hogy az EU arra irányuló stratégiája, hogy e perspektívát a koszovói polgárok számára kézzelfoghatóvá tegye, eddig nem vezetett eredményre, és e téren kevés eredményt lehet felmutatni; üdvözli a két tisztséget viselő EU különleges képviselő/uniós kirendeltségvezető kinevezését;
 3. üdvözli a Bizottság azon szándékát, hogy az Általános Ügyek Tanácsának 2012. február 28-i következtetései értelmében megvalósíthatósági felmérést folytasson a Koszovó és az Európai Unió közötti stabilizációs és társulási megállapodásra vonatkozóan, és külön üdvözli, hogy Füle biztos a felmérést 2012. március 27-én, Koszovó európai integrációs országos tanácsának első ülésén indítja hivatalosan el, és reméli, hogy az legkésőbb 2012 őszén le is zárul;

2012. március 29., csütörtök

4. hangsúlyozza, hogy jobb együttműködésre van szükség a Koszovóban jelen lévő uniós és más nemzetközi missziók között annak érdekében, hogy elkerüljék a tevékenységek közötti átfedéseket, és biztosítsák a hatékony erőforrás-gazdálkodást;
5. ismételten hangsúlyozza 2007. március 29-i ⁽¹⁾, 2009. február 5-i ⁽²⁾ és 2010. július 8-i ⁽³⁾ állásfoglalásában is kifejtett azon véleményét, mely szerint vissza kell utasítani Koszovó felosztásának lehetőségét;
6. aggasztónak tartja a 2010. decemberi parlamenti választásokon történt súlyos szabálytalanságokat; felszólít a választási csalások megfelelő kivizsgálására, amely leleplezi a szabálytalanságokért politikai felelősséggel tartozó személyeket, és felszólít a csalások elkövetőinek – többek között a helyi választási bizottságok tisztviselőinek – mielőbbi és megfelelő módon történő megbüntetésére, véget vetve ezzel a büntelenség kultúrájának, amely aláássa az állami intézmények iránt táplált társadalmi bizalmat és azok legitimitását; sürgeti, hogy a választási ügyek megoldását kezeljék elsőbbségi feladatként, és ezért kéri a koszovói állami intézményeket (az államügyészt, a Legfelső Bíróságot és a Koszovói Igazságügyi Tanácsot), hogy javítsák munkájuk koordinációját; hangsúlyozza, hogy a jól működő választási keret létfontosságú a demokratikus intézmények működéséhez;
7. felszólítja valamennyi felet, akár kormányoldali, akár ellenzéki, hogy a választóknak tett ígéreteikhez híven tegyenek gyors előrelépéseket az alkotmányos és választási reformok terén annak érdekében, hogy a választási rendszer átláthatóbbá váljon, és összhangba kerüljön a nemzetközi szabványokkal, különösen az Európa Tanács követelményeivel;
8. ebben az összefüggésben tudomást vesz a koszovói kormány azon szándékáról, hogy a nemzetközi polgári misszió fokozatos felszámolásával párhuzamosan még ez évben lezárja a függetlenség nemzetközi megfigyelésére irányuló folyamatot; felhívja a koszovói nemzetgyűlést, hogy az új alkotmányban rögzítse és ezáltal tartsa fenn a Koszovó függetlenségének alapjául szolgáló Ahtisaari-tervben említett elveket;
9. megállapítja, hogy a koszovói intézmények 2011 elején sikeresen kezelték az elnökség körül kialakult válságot; elismerően nyilatkozik Koszovóról, hogy megválasztotta első női államfőjét, és megjegyzi, hogy Jahjaga elnök asszony egyben a legfiatalabb demokratikusan megválasztott államfő Európában;
10. üdvözlívízummal kapcsolatos párbeszéd beindítását összhangban a Nyugat-Balkán európai perspektívájának érvényesítésére vonatkozó korábbi kötelezettségvállalásaival és függetlenül a tagállamok Koszovó státusza kapcsán elfoglalt álláspontjától, a koszovói lakosság növekvő elszigetelődésének ellensúlyozása érdekében, amely kedvezőtlen hatást gyakorol elsősorban a legkiszolgáltatottabb csoportokra és a fiatalok helyzetére; és várja, hogy a Bizottság a tavasz folyamán benyújtsa a vízumentességre vonatkozó, a többi nyugat-balkáni országra is alkalmazott megközelítésen – nevezetesen a négy problémakört megkülönböztető, végső soron a teljes vízumentességet megcélzó terven – alapuló úttervet; üdvözlí a 2011. december 5-i tanácsi következtetéseket, melyek megerősítik, hogy valamennyi feltétel teljesülése esetén Koszovó számára megadható a vízumliberalizáció; hangsúlyozza, hogy az emberek közötti jobb kapcsolatok erőteljes ösztönzői a demokratizálódásnak, és fellendítik a további reformokat a térségben;
11. hangsúlyozza, hogy a menekültek és a lakóhelyük elhagyására kényszerült személyek visszatérése továbbra is kihívást jelent Koszovó számára; üdvözlí a koszovói hatóságok e téren tett erőfeszítéseit, és további központi és helyi szintű erőfeszítések megtételére buzdít a visszaérkezők társadalmi-gazdasági integrációjának biztosítása érdekében, különösen figyelembe véve a visszatérő szerbek, romák, askálik és egyiptomiak sajátos szükségleteit;
12. hangsúlyozza, hogy biztosítani kell az összes érdekelt minisztérium közötti hatékony együttműködést és koordinációt, és a nemzetközi érdekelt felekkel együttműködésben további képzési lehetőségeket kell nyújtani a helyi intézményeknek és koordinációs szervezeteknek, fejleszteni kell kapacitásaikat és technikai segítségét kell biztosítani számukra; hangsúlyozza annak fontosságát, hogy megoldást találjanak a visszatérőktől eltulajdonított javak visszaszolgáltatásával kapcsolatos problémákra, és biztosítsák a koszovói szerbeket megillető tulajdonjogok helyreállítását;

⁽¹⁾ HL C 27. E, 2008.1.31., 207. o.

⁽²⁾ HL C 67. E, 2010.3.18., 126. o.

⁽³⁾ HL C 351. E, 2011.12.2., 78. o.

2012. március 29., csütörtök

13. hangsúlyozza, hogy jelentős előrelépést kell tenni a megállapodás elérése érdekében a jogutódlás és a tulajdonjogok kérdésében Koszovó és a szomszédos országok között;
14. hangsúlyozza a 2010. szeptemberi ENSZ Közgyűlésen uniós közvetítéssel Szerbia és Koszovó között létrejött megállapodást követően Belgráddal folytatott párbeszéd jelentőségét a regionális együttműködés és a két ország európai perspektívái szempontjából; üdvözli, hogy eddig már kilenc tárgyalási kör zajlott le, melyek számos előzetes megállapodást eredményeztek; az egyik megállapodás 2011. december 2-án született az ország északi részén található határátkelőhelyek integrált igazgatásáról, amely egy közös, integrált nyomon követési rendszer bevezetését foglalja magában; e megállapodás jóhiszemű végrehajtására szólít fel;
15. ugyanakkor aggasztónak találja, hogy egyes – a két ország polgárai mindennapi életének megkönnyítése szempontjából fontos, pl. népesség-nyilvántartásnak a koszovói hatóságok részére történő átadását, valamint a a vámbélyegzőket érintő – korábbi megállapodásokat a szerb fél nem hajtott maradéktalanul végre, és hogy az utóbbi megállapodás végrehajtásának elmaradása miatt a koszovói kormány 2011 júliusában válaszüzenetekre szánta el magát; felszólítja a szerb kormányt, hogy mutasson hajlandóságot a párbeszéd céljainak megvalósítására; e tekintetben üdvözli az inkluzív regionális együttműködésről, valamint a határátkelőhelyek integrált igazgatásáról Belgrád és Pristina között 2012. február 24-én létrejött megállapodásokat, és hangsúlyozza e megállapodások jóhiszemű végrehajtásának kiemelkedő fontosságát; e tekintetben sajnálatosnak tartja, hogy a felek között nemrégiben nézeteltérésekre került sor a tekintetben, hogy a koszovói delegáció hogyan értelmezi a lábjegyzetet;
16. hangsúlyozza, hogy mindkét félnek gyakorlatias megközelítést kell alkalmaznia, amely elkötelezettséget, kitartást és megoldáskeresés iránti felelősségérzetet követel; reméli, hogy hamarosan megállapodás születik a még hátralévő valamennyi kérdésben a régió tényleges stabilitása és a jószomszédi kapcsolatok lehetővé tétele érdekében, továbbá azért, hogy Koszovó szerződéses megállapodásokat köthessen az EU-val;
17. kiemeli annak fontosságát, hogy a két fél parlamentjét és lakosságát megfelelően tájékoztassák a párbeszéd eredményeiről a folyamat átláthatóságának és legitimitációjának biztosítása érdekében; rámutat, hogy az EU-nak is szerepet kellene vállalnia e tájékoztatásban, valamint abban, hogy a felek közeledjenek egymáshoz, és javuljanak az emberek közötti kapcsolatok;
18. sürgeti az Európai Unió Tanácsát és Bizottságát, hogy a lehető leghamarabb tárgyaljanak Koszovóval egy kereskedelmi megállapodásról, mivel ez döntő fontosságú az ország fejlődése és a munkanélküliség sikeres leküzdése érdekében;
19. súlyos aggodalmának ad hangot az északon kialakult instabil és feszült helyzet miatt, és határozottan elítéli a térségben zajló, emberéleteket követelő és sérüléseket okozó elfogadhatatlan erőszakot a KFOR-ral és a koszovói hatóságokkal szemben; erőfeszítések megtételére szólít fel a térségben a jogállamiság helyreállítása érdekében, a szervezett bűnözés és a hatóságok ellenőrzésén kívül működő, a térséget biztonságos menedékként használó bűnszervezetek elleni küzdelem fokozása révén; felszólít az úttorlaszok gyors és hiánytalan eltávolítására és a személyek és áruk szabad mozgásának biztosítására, beleértve a határátkelőhelyek nemzetközi közösség és koszovói vámtervezet számára történő hozzáférhetővé tételét, és üdvözli Szerbia elnökének erre vonatkozó nyilatkozatát; felszólítja a szerb kormányt, hogy szüntesse meg a koszovói területen működtetett párhuzamos intézményeit;
20. hangsúlyozza, hogy az Ahtisaari-terv végrehajtása északon széles körű autonómiát biztosítana a koszovói szerbek számára, biztosítva jogaikat és alapvető szabadságaikat; megismétli, hogy kizárólag a párbeszéd keretében folytatott tárgyalás útján létrejött megállapodás hozhat tartós megoldást, és felszólítja a koszovói kormányt, hogy tegyen meg mindent az északi területen élő polgárai segítségét célzó hatékony stratégia kidolgozására és végrehajtására e megállapodás előmozdítása érdekében; sürgeti a nemzetközi közösséget, hogy továbbra is támogassa a koszovói kormányt az északi helyzet tartós, békés megoldásának megtalálásában;
21. figyelmezteti a szerb hatóságokat, hogy helyi választások szervezése Koszovóban ellentétes lenne a nemzetközi joggal, és elsősorban az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1244. számú határozatával, mivel az aláásná a térség stabilitását és a Koszovóval jelenleg folytatott kétoldalú párbeszédet; rámutat, hogy a szerb állampolgárságú, Koszovóban élő koszovóiak a közelgő szerb országos választásokon való esetleges részvételének feltételeiről a koszovói hatóságokkal az Egyesült Nemzetek Ideiglenes Koszovói Missziója és az EBESZ bevonásával kell megállapodni;

2012. március 29., csütörtök

22. hangsúlyozza, hogy a koszovói hatóságoknak – különösen északon – további lépéseket kell tenniük a szerb kisebbség megsegítése érdekében, hogy teljes mértékben integrálják e kisebbséget a koszovói társadalomba; ennek érdekében üdvözlí a koszovói szerbek képviselőinek megerősítését a helyi és nemzeti közigazgatásban, ami szükséges ahhoz, hogy jobban előtérbe helyezték a szerb kisebbség érdekeit és fokozzák képességét a döntéshozatali folyamatban való részvételre, ami hozzájárul Koszovó egységéhez;

23. üdvözlí az Ibar folyótól délre élő szerb közösség Koszovó intézményi keretei iránti fokozott elkötelezettségét, mely a választásokon és a népszámlálásban való jelentős részvételükben is megmutatkozott; hangsúlyozza az e célt szolgáló decentralizációs folyamat alapvető fontosságát, és folyamatos erőfeszítést kér ennek sikerre vitele, és különösen a közigazgatás összes szintje közötti jó együttműködés biztosítása érdekében; kéri a helyi közigazgatás kapacitásának és költségvetésének növelését; reméli, hogy ezt az együttműködési modellt az Ahtisaari-tervben foglaltaknak megfelelően mielőbb ki tudják terjeszteni az északi területre, és felszólít egy hatékony decentralizációs folyamat északon történő végrehajtására is az etnikai feszültségek mérséklése és a stabilitás erősítése érdekében;

24. hangsúlyozza az EULEX jogállamiság-missziójának fontosságát, mivel érzékelhető bizonyítékát adja annak az elkötelezettségnek, melyet a jogállamiság koszovói előmozdítása iránt az EU egésze és 27 tagállama tanúsít, és uniós kezdeményezéseket sürget e fontos misszió Koszovó egész területén való hatékony végrehajtásának és elfogadottságának megerősítése érdekében; felszólítja a koszovói hatóságokat, hogy erősítsék az EULEX-szel folytatott együttműködésüket, és biztosítsák az EULEX munkájának támogatását a megbízatása által érintett valamennyi területen; tudomásul veszi az EULEX északi területeken kifejtett tevékenységét, és kéri a missziót, hogy fokozza a megbízatása teljesítésére irányuló erőfeszítéseit e térségben; megállapítja, hogy a misszió megbízatását, különösen a tervezést, a műveleteket, az irányítást és a felügyeletet érintő mandátumot a helyi viszonyokhoz való hozzáigazítása céljából jelenleg felülvizsgálják;

25. elismeri, hogy néhány területen, így például rendőrségi és vámügyi területen jelentős előrehaladás történt, de úgy véli, hogy az e területeken a korrupciós ügyekkel, a szervezett bűnözéssel és a háborús bűnökkel kapcsolatban folytatott fő tevékenységeket meg kell erősíteni annak érdekében, hogy a misszió kézzelfogható eredményeket hozzon; ezzel összefüggésben aggodalmát fejezi ki a hátralékos ügyek nagy mennyisége miatt, melynek háttérében az ENSZ Ideiglenes Koszovói Igazgatási Missziója által az EULEX-nek átadott esetek állnak; hangsúlyozza az EULEX felelősségét végrehajtó hatáskörei, valamint megfigyelésre, útmutatásra és tanácsadásra vonatkozó megbízatása tekintetében; e tekintetben ösztönzi az EULEX-et, hogy tegyen konkrét intézkedéseket a magas szintű korrupciós ügyek előmozdítása érdekében; ezzel összefüggésben felhívja a figyelmet az ügyészek és bírók munkájának alapvető fontosságára, és kéri az EU tagállamait, hogy biztosítsák e szakemberek kellő számát a megfelelő személyzet kiküldése és – szükség esetén – szerződési eljárások igénybevétele révén a létszámhiány megszüntetése érdekében;

26. kéri az EU-t és tagállamait, hogy biztosítsanak megfelelő logisztikai háttérrel, amely lehetővé teszi, hogy az EULEX személyzete olyan válsághelyzetekben is teljesítse a missziós megbízatást, mint a mitrovicai régióban az északi kapuknál kialakult jelenlegi helyzet; a misszió munkája tekintetében felhívja a figyelmet a folyamatosság biztosításának fontosságára; aggasztja számos tagállam azon bejelentése, miszerint visszavonják a térségből a különleges rendőri egységeket képező kontingenseiket, és a folyamatos helyszíni szükségletekre tekintettel felszólítja őket a döntésük felülvizsgálatára;

27. hangsúlyozza az EULEX keretében folytatott hatékony belső irányítás, koordináció és együttműködés fontosságát; hangsúlyozza az átláthatóság és az elszámoltathatóság szükségességét az EULEX munkájával kapcsolatban, valamint annak fontosságát, hogy mutasson érzékenységet tevékenységeinek politikai háttére iránt annak érdekében, hogy az állampolgárok szemében megerősítse legitimitását; továbbá hangsúlyozza, hogy fontos szoros kapcsolatban állni a koszovói kormánnyal, valamint a koszovói állampolgárokkal és médiával; sürgeti az EULEX-et, hogy tájékoztassa a koszovói polgárokat küldetésének eredményeiről és törekedjen arra, hogy növelje a misszió iránti bizalmat, és figyeljen oda a polgárok elvárásaira;

28. úgy véli, hogy az EULEX-nek sürgősen kezelnie kell bizonyos strukturális hiányosságokat, mint például a gyenge belső elszámoltathatóságot és a gyenge külső felügyeletet;

29. üdvözlí, hogy a kulturális és vallási helyek védelmével kapcsolatos felelősséget fokozatosan a helyi rendőrségre ruházzák át, ami a helyi hatóságok működőképességét bizonyítja;

2012. március 29., csütörtök

30. bátorítja a Koszovói Nemzetgyűlést, hogy erősítse szerepét Koszovó demokratikus és jogalkotási folyamataiban; hangsúlyozza, hogy erősíteni kell a Nemzetgyűlésnek a kormányzati tevékenység, és különösen a költségvetési kiadások ellenőrzésében betöltött funkcióját; aggodalmának ad hangot amiatt, hogy a Nemzetgyűlés eljárási szabályzata nem egyértelmű, és a testület nem tartja magát a benne foglalt szabályokhoz; hangsúlyozza, hogy feladatai hatékony ellátása érdekében az intézménynek egyértelmű eljárási szabályok mentén és megfelelő kapacitásokkal kell működnie; üdvözli a tervezett csereprogramot, és fokozottabb támogatásra szólít fel a Nemzetgyűlés működési kapacitásának fejlesztése és a testületen belüli szakértelem kialakítása érdekében;

31. úgy véli, hogy a közelmúltban a média figyelmének középpontjába kerülő családi ügyeket megfelelően ki kell vizsgálni, tekintet nélkül arra, hogy azokat a parlamentben, a kormányban vagy bármely más intézményben követték el, és szükség esetén a mentelmi jogokat meg kell vonni; felhívja a koszovói parlamentet és intézményeket, hogy egyértelműen határolják el magukat az ilyen magatartástól, és lépteszenek életbe olyan intézkedéseket, amelyek az ilyen eseteket a közalkalmazotti tisztségviseléssel összeférhetlenné nyilvánítják;

32. hangsúlyozza az Európai Integrációs Bizottság és az Európai Integrációs Minisztérium fontos szerepét, és üdvözli a két intézmény közötti kapcsolatok javulását; felszólítja azonban a koszovói kormányt, hogy erősítse tovább e szerveket és javítsa együttműködésüket;

33. üdvözli az embertelen bánásmód és illegális szervkereskedelem állítólagos eseteinek vizsgálatával foglalkozó különleges vizsgálótestület EULEX keretében történt létrehozását, amint arra az Európa Tanács 2011. január 25-i állásfoglalásában felszólított; az esetek alapos kivizsgálását kéri; kéri az érintett szereplőket, köztük a koszovói és az albán hatóságokat, hogy tanúsítsanak teljes együttműködést a vizsgálatok során, és kéri valamennyi szomszédos országot, hogy nyújtsanak teljes körű támogatást a vizsgálótestület munkájához;

34. hangsúlyozza az 1998–1999-es konfliktus során és azt követően eltűnt személyek felkutatására tett további erőfeszítések szükségességét; kiemeli, hogy a családoknak alapvető emberi joga, hogy megtudják, mi lett rokonaik sorsa, és hogy ezek az információk nélkülözhetetlen előfeltételei a közösségek közötti megbékélésnek és a térség békés jövőjének; ezért teljes mértékben támogatja az eltűnt személyekkel foglalkozó munkacsoportnak és az EULEX-munkacsoportnak a kriminalisztikai orvostan koszovói modernizálása érdekében tett erőfeszítéseit; további erőfeszítéseket kér a 2004. márciusi eseményekkel kapcsolatos ügyek kivizsgálása érdekében, mivel ebben az ügyben a bűnügyek kezelését továbbra is akadályozza az együttműködési készség és a hatékonyság hiánya;

35. hangsúlyozza, hogy a széleskörű és rendszerszintű korrupció továbbra is súlyos problémát okoz az országban, csakúgy, mint a nyugat-balkáni térség többi részében, és ez aláássa a polgárok jogállamiságba vetett bizalmát, továbbá hátrányosan érinti a szolgáltatásokhoz való hozzáférésüket; üdvözli a jogalkotási keret bejelentett, előremutató módosításait, és felszólít ezek gyors és megfelelő végrehajtására, valamint arra, hogy - különösen a bűnüldöző szervek és az igazságszolgáltatás ez irányú kapacitásainak fejlesztése, valamint a közbeszerzési és pályázati eljárások átláthatóságának biztosítása révén - proaktívabb szemlélettel kezeljék ezt a kihívást; hangsúlyozza, hogy proaktív szemléletmódra és fokozottabb együttműködésre van szükség a korrupcióellenes ügynökség, a rendőrség és az ügyészség között; hangsúlyozza, hogy a büntetlenség megszokott légköre és a korrupció hatékony szankcionálásának hiánya ma az egyik legnagyobb probléma Koszovóban, és sürgeti a koszovói hatóságokat, hogy - többek között a legfelső politikai és gazdasági szinten előforduló - korrupciós ügyeket szisztematikusan vigyék bíróság elé;

36. úgy véli, hogy a jogállamiság kérdése Koszovóban továbbra is súlyos aggályokat támaszt, és sürgős figyelmet igényel; sürgeti a hatóságokat, hogy minél előbb hajtsák végre a Koszovó európai perspektíváját előmozdító és végső soron a lakosság javát szolgáló reformokat;

37. mélyszéles aggodalommal tölti el a koszovói szervezett bűnözés által a térségben folyó különböző bünszervezeti tevékenységekben, többek között a kábítószer- és emberkereskedelemben betöltött szerep; rámutat, hogy a rendőrség és az igazságszolgáltatási szervek még nem rendelkeznek elegendő kapacitással ahhoz, hogy fellépjenek a szervezett bűnözés ellen, és felhívja a koszovói hatóságokat, hogy hozzanak azonnali intézkedéseket e kapacitások bővítése érdekében; felszólítja a koszovói hatóságokat arra is, hogy javítsák a jogalkotási folyamat minőségét és átláthatóságát annak érdekében, hogy szilárd jogi keretet biztosítsanak Koszovó számára és fokozzák a jogrendbe vetett bizalmat;

2012. március 29., csütörtök

38. hangsúlyozza a nemzetközi együttműködés fontosságát a szervezett bűnözés elleni küzdelem érdekében; sajnálatának ad hangot amiatt, hogy a nemzetközi közösség egyes tagjai nem hajlandóak Koszovót mint államot elismerni, és ezért Koszovó nem tudott közvetlen együttműködést kiépíteni az Europollal és az Interpollal; sajnálja azt is, hogy az EULEX-en és az UNMIK-en keresztül folyó információcsere eddig nem működött megfelelően; felszólítja az Europol-t és az Interpol-t, hogy alakítsanak ki hatékony információ-áramlást Koszovóval, mégpedig együttműködési megállapodások keretében vagy oly módon, hogy Koszovónak megfigyelői státuszt biztosítsanak; hangsúlyozza a FRONTEX és Koszovó közötti információcsere fontosságát;

39. üdvözli az igazságügyi reformot, ugyanakkor további erőfeszítések megtételére szólít fel a bírák és ügyészek professzionalizmusának és politikai befolyásoktól való függetlenségének biztosítására és körükben a korrupció leküzdésére; ennek megfelelően üdvözli az alkotmánybíróság aktív szerepvállalását a parlamenti folyamatok alkotmányosságának biztosítása, valamint a hivatali mentelmi jog kérdésének tisztázása terén; megjegyzi, hogy a néhány területen elért előrelépés ellenére a koszovói igazságszolgáltatási rendszer továbbra is gyenge, és továbbra is jelentős elmaradás van a bírósági ügyekben; e tekintetben rámutat a reformok szükségességére; hangsúlyozza a jól működő és hatékony tanúvédelmi és tanúáttelepítési programok alapvető jelentőségét az igazságszolgáltatási rendszer megfelelő működése szempontjából, és felszólít a tanúvédelmi törvény azonnali végrehajtására, valamint a koszovói rendőrségen és igazságügyi hatóságokon belül tanúvédelmi egységek létrehozására; kéri továbbá az uniós tagállamokat és az EULEX-ben részt vevő többi országot, hogy kötelezzék el magukat a tanúáttelepítési programokban való részvétel mellett; sajnálatosnak tartja, hogy a mitrovicai bíróság még ma sem működik teljes kapacitással, és kéri a koszovói és szerb hatóságokat, hogy az északi térségben élő polgárok igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréseinek javítása érdekében oldják meg ezt a problémát;

40. hangsúlyozza a professzionális, független, elszámoltatható és hozzáférhető köztisztviselői kar fontosságát az állami intézmények megfelelő működése szempontjából; ennek érdekében felszólít a közigazgatási stratégiában foglalt reformok végrehajtásáról szóló cselekvési terv gyors elfogadására; hangsúlyozza, hogy a közigazgatásnak nemi és etnikai megoszlás tekintetében tükröznie kell a koszovói társadalmat, és összetételéről szakmai érdekek alapján, politikai befolyásoktól mentesen működő kinevezési rendszer keretében kell döntenie;

41. hangsúlyozza, hogy a szabad, pártatlan, erős és független – a szólásszabadságot és az információs szabadságot garantáló nemzetközi médianormákkal összhangban lévő – média a demokrácia sarokköve; ezért felszólítja a kormányt, hogy hozzon létre megfelelő jogi kereteket és biztosítsa ezek tényleges végrehajtását, ideértve a hírnévrontás büncselekményi mivoltának eltörlését; aggodalommal észrevételezi a média munkájában megfigyelhető folyamatos politikai befolyást, és sürgeti a hatóságokat, hogy haladéktalanul tegyenek lépéseket az újságírók fenyegetésekkel és a nyomásgyakorlás egyéb megnyilvánulásaiival – többek között az állami hirdetésekre juttatott finanszírozás szelektív elosztásával – szembeni védelme érdekében, hogy előmozdítsák a független és plurális médiát, biztosítva a koszovói polgárok számára az információkhoz való hozzáférést; felszólít az újságírók védelmére, valamint a rájuk vonatkozó minimális munkavállalói jogok és munkakörülmények lefektetésére; felszólít a média-tulajdonviszonyok átláthatóságának biztosítását célzó intézkedések életbe léptetésére, valamint a közszolgálati műsorszolgáltató pénzügyi és szerkesztői függetlenségének biztosítására, és ennek részeként annak biztosítására, hogy műsorok – köztük az aktuális kérdésekkel foglalkozó műsorok – megfelelő hányadát (pl. 20 %-át) független producerektől rendeljék meg;

42. aggasztónak tartja, hogy a diszkrimináció továbbra is súlyos problémákat vet fel az országban, és felszólítja a kormányt egy átfogó, a nemzetközi előírásokkal összhangban álló, diszkrimináció elleni stratégia végrehajtására, amely etnikai származástól, nemtől, kortól, vallástól, szexuális irányultságtól, nemi identitástól vagy fogyatékosságtól függetlenül garantálja a polgárok közötti egyenlőséget annak érdekében, hogy előmozdítsa a toleranciát, mások tisztelőben tartását és megértését, törekedve az emberi jogok tudatosításának növelésére központi és helyi szinten; hangsúlyozza, hogy többet kell tenni az emberi jogi jogsértésekkel szembeni jogorvoslatot célzó jogi és közigazgatási eljárások hatékonyabb végrehajtása érdekében; felhívja a figyelmet különösen a nők, valamint a roma, askáli és egyiptomi közösségek helyzetére, valamint arra, hogy az anyanyelvi oktatás lehetővé tételén keresztül az összes gyermeket be kell vonni az oktatásba; Koszovó etnikai sokszínűségét figyelembe véve sürgeti a hatóságokat, hogy a nemzetközi és európai jogszabályokkal összhangban biztosítsák a hatékony többnyelvű közszolgáltatásokhoz való hozzáférést;

2012. március 29., csütörtök

43. hangsúlyozza az ombudsman intézményének fontosságát a polgárok jogainak és szabadságainak védelme szempontjából, és ösztönzi a kormányt és a Koszovói Nemzetgyűlést, hogy fokozzák erőfeszítéseiket az ombudsman ajánlásainak végrehajtása érdekében; kéri, hogy az ombudsman intézményére fordítsanak több politikai, adminisztratív és pénzügyi támogatást, mivel az kulcsfontosságú szerepet tölt be az emberi jogok védelme terén; úgy véli, hogy az elégtelen emberi és pénzügyi erőforrások, valamint a megfelelő irodák hiánya továbbra is hátráltatják az ombudsman működését;

44. sürgeti Koszovó kormányát annak biztosítására, hogy a gyakorlatban is garantálják a kisebbségek tiszteletben tartására és védelmére irányuló alkotmányos rendelkezéseket;

45. rámutat arra, hogy Koszovó jogi kerete megteremti az alapját a nemek közötti egyenlőség intézményesítésének, valamint az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1325. számú, a „Nők, béke és biztonság” című határozata végrehajtásának; hangsúlyozza azonban, hogy a szociális normák, a hagyomány, a rossz gazdasági feltételek és a gyenge intézmények – különösen az igazságszolgáltatás – továbbra is lehetővé teszik a meglévő jogszabályok alkalmazása alóli rendszeres kivételeket, ami abban nyilvánul meg például, hogy a nők korlátozottan férnek hozzá vagyonhoz, haboznak pert indítani öröklési jogaik érvényesítésére, illetve nem tudnak szülői felügyeleti jogért folyamodni; rámutat, hogy a nők nem részesülnek kellő védelemben a családon belüli erőszakkal szemben, nincs lehetőségük bírósághoz folyamodni az elkövetett bűncselekmények miatt, a lányok nem férnek hozzá egyenlő módon az oktatáshoz, gazdasági egyenlőtlenség van a férfiak és nők között, és a nők valamennyi szinten továbbra is alulreprezentáltak a politikai döntéshozatalban; mindezek azt bizonyítják, hogy az 1325. határozatot távolról sem tartják be; e tekintetben felszólítja a koszovói hatóságokat, hogy tegyenek meg minden erőfeszítést e határozat végrehajtása érdekében;

46. üdvözlöi a nők jogai és a nemek közötti egyenlőség terén elért eredményeket, amelyekre példa a 9 hónapig terjedő fizetett szülési szabadság bevezetése; aggodalmának ad hangot azonban amiatt, hogy a lányok körében magas az iskolából való kimaradás aránya, és hogy a nők alulreprezentáltak a munkaerőpiacon, valamint a társadalom meghatározó szegmenseiben; felszólítja a koszovói hatóságokat, hogy aktívabban támogassák a nők munkaerő-piaci részvételét és munkaerő-piaci helyzetük erősítését;

47. emlékeztet rá, hogy az interkulturális oktatás alapvető szerepet tölt be Koszovóban a nemzetek, etnikai és vallási csoportok közötti tisztelet, elfogadás és tolerancia szellemének erősítésében, amely biztosítja az egyes csoportok identitásának megőrzését és a többi csoport identitásának elismerését; sürgeti a koszovói hatóságokat, hogy biztosítsanak olyan tantervet, amely felöleli a Koszovóban hagyományosan jelen lévő összes közösség történelmét, kultúráját és egyéb sajátosságait, és ezzel erősíti a tolerancia szellemét;

48. ösztönzi Koszovó kormányát és parlamentjét, hogy dolgozzák ki az állami és magániskolák modern oktatási rendszerét, amely tiszteletben tartja a vallási közösségek és az állam szétválasztását, és a koszovói társadalomban jelen lévő kulturális és vallási sokszínűségen, valamint a tolerancia régóta meglévő hagyományán alapul;

49. nagyobb erőfeszítések megtételére szólít fel a koszovói kulturális és vallási örökség, különösen a szerb ortodox templomok és kolostorok, valamint egyéb műemlékek védelmére, mivel ezek egyetemes és európai kulturális örökséget képviselnek; ebből a célból a különleges védelmi övezetek hatékony megvalósítására szólít fel, például az e területek mellett vagy ezeken belül folyó illegális építkezések felszámolása, valamint annak biztosítása révén, hogy ezek a területek fenntartható módon integrálódjanak a helyi közösségekbe; felhívja a figyelmet arra, hogy el kell fogadni az Unesco által a Világörökség részének nyilvánított középkori szerb ortodox kolostorok védelméről, valamint a prizreni történelmi központról és a Velika Hoča-ról (Hoča e Madhe) szóló törvényeket; kéri a kulturális örökségként védelemre jogosult helyszíneket tartalmazó átfogó lista elfogadását a jogbiztonság megvalósítása és a félreérthetőség elkerülése érdekében;

50. e tekintetben hangsúlyozza, hogy javítani kell Koszovó kapcsolatait és képviseltségét a kultúrával és a kulturális örökséggel foglalkozó nemzetközi intézményekben, valamint a nemzetközi sportszervezetekben, különös tekintettel a Nemzetközi Olimpiai Bizottságra, abban a reményben, hogy a koszovói sportolók részt vehetnek a közelgő londoni olimpiai játékokon;

2012. március 29., csütörtök

51. további erőfeszítéseket kér a jelenleg megosztott pristinai egyetem egyesítésére, és felszólítja a Bizottságot, hogy terjesszen elő javaslatokat arra vonatkozóan, hogy az Európai Unió milyen kezdeményezéseket tehetne a mitrovicai és pristinai karok egyesítése érdekében;

52. felszólítja a Tanácsot, hogy haladéktalanul engedélyezze a Bizottságnak tárgyalások kezdeményezését egy Koszovóval kötendő keretmegállapodásról, amely Koszovó közösségi programokban való részvételét érinti; tudomásul veszi a Bizottság ajánlását, miszerint a „Kultúra” és az „Európa a polgárokért” programokkal kell kezdeni, azonban hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a lehető leghamarabb kiterjesszék Koszovó részvételét más programokra is;

53. ismét hangsúlyozza, hogy támogatja a civil társadalom fellépéseit, és kéri a kormányt és a nemzetgyűlést, hogy hozzon létre struktúrákat és platformokat a civil társadalmi szervezetekkel folytatandó párbeszéd számára; ezzel egyidejűleg bátorítja az intézményeket, hogy vegyék figyelembe a civil társadalom üzenetét szociális és gazdaságpolitikáik kidolgozásakor; kiemeli a nem kormányzati szervezetek szerepét a hatóságok – különösen a korrupció elleni küzdelem területén végzett – munkájának nyomon követése, valamint az etnikumok közötti bizalomépítés terén; ösztönzi a párbeszédet a civil társadalom képviselői között azzal a céllal, hogy közös prioritásokat határozzanak meg, és összevonják erőfeszítéseiket a közpolitikák befolyásolása terén;

54. elismeri, hogy a törvény ugyan garantálja a szakszervezethez való szabad csatlakozás jogát, azonban az alapvető munkajog és a szakszervezeti jogok terén további előrelépésre van szükség; ösztönzi Koszovót, hogy erősítse a szociális párbeszédet a döntéshozatali folyamatban, a szakpolitika kialakításában és a szociális partnerek kapacitásépítésében;

55. aggasztónak tartja Koszovó gazdasági helyzetét; kiemeli a költségvetési fegyelem és a fenntartható makrogazdasági politikák fontosságát az ország fejlődése szempontjából, és hangsúlyozza, hogy a privatizációt teljes átláthatóság mellett kell lefolytatni; üdvözli a vállalkozásindításra vonatkozó eljárások egyszerűsítését, mivel ezáltal is növelhetők a költségvetés bevételei, és csökkenthető az országban – különösen a fiatalok körében megfigyelhető – kiterjedt munkanélküliség; e tekintetben sajnálatosnak tartja az autonóm kereskedelmi intézkedések meghosszabbításában bekövetkezett késedelmeket;

56. üdvözli a kkv-k fejlesztéséről szóló 2012–2016-os stratégiát, és felszólítja a kereskedelmi és ipari minisztérium kkv-támogatási hivatalát, hogy hajtsa végre a stratégiát; sürgeti a hivatalt, hogy fokozza erőfeszítéseit a kkv-k elterjedésének elősegítése érdekében azzal, hogy biztosítja a hozzáférést a finanszírozáshoz, csökkenti az adminisztratív terheket és ösztönzi a kkv-k közötti együttműködést Koszovóban, a régióban és az EU-ban;

57. felszólítja az Európai Unió Tanácsát és Bizottságát, hogy a koszovói helyi, regionális és nemzeti hatóságokkal szoros együttműködésben támogassák a modern, környezetbarát és fenntartható mezőgazdaság és a kkv-k fejlődését a megújuló energia előállítására érdekében;

58. emlékeztet arra, hogy Koszovó hosszú távú gazdasági fejlődésének fenntarthatóságához csak az nyújthat érdemi perspektívát, ha kereskedelmi megállapodás jön létre az Európai Unió és Koszovó között; üdvözli a Tanács Bizottságához intézett azon felkérését, hogy amint elégséges előrelépés történt, tegyen javaslatot a kereskedelmi megállapodás felé vezető útra, és sürgeti a Bizottságot, hogy mielőbb küldje Koszovóba első szakértői misszióját, hogy értékelje az ország előrelépését ezen a területen;

59. üdvözli a környezetvédelmi célú intézkedéseket; sajnálja, hogy a koszovói hatóságok nem végeztek megfelelő kutatásokat annak felmérésére, hogy egy új széntüzelésű erőmű építése helyett milyen más módokon lehetne kiváltani a Koszovó A és B erőműben termelt energiát; lévén, hogy a szén a rendelkezésre álló fő energiaforrás, elismeri, hogy Koszovó növekvő energiaszükségletét rövid távon szénelapú energia-termeléssel kell lefedni, ugyanakkor felszólít az alternatív, tisztább technológiákba és az áramellátó rendszer energiahatékonyságának – az uniós célokkal összhangban történő – javításába való befektetésre; felszólít annak biztosítására, hogy a megtermelt energia nagyobb arányban származzon megújuló forrásokból, tekintettel arra, hogy a Koszovó A és a Koszovó B erőművet is mielőbb be kell zárni;

2012. március 29., csütörtök

60. figyelembe véve, hogy a megbízható infrastruktúra a fenntartható fejlődés alapvető előfeltétele, hangsúlyozza a közlekedési hálózat fejlesztésének és a szomszédos országok hálózataival való összekötésének fontosságát a személyek és áruk szabad mozgásának biztosítása érdekében; úgy véli, hogy a tömegközlekedés és különösen a vasút költséghatékony és fenntartható alternatívája a közúti közlekedésnek, és kéri a kormányt és a nemzetközi adományozókat, hogy beruházási terveikben részesítsék előnyben ezek fejlesztését és korszerűsítését;

61. üdvözlí, hogy Koszovó megerősíti kapcsolatait a szomszédos országok többségével, és felszólít Koszovó regionális együttműködésbe való teljes körű bevonására; megállapítja, hogy a Közép-európai Szabadkereskedelmi Megállapodás (CEFTA) 2011-es koszovói elnöksége rendben lezajlott; ugyanakkor aggasztónak tartja, hogy feszült kapcsolata Szerbiával korlátozza a személyek és áruk szabad mozgását és akadályozza a CEFTA-n belüli általános együttműködést;

62. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak, a Bizottságnak, valamint Koszovó kormányának, elnökének és parlamentjének.

Bővítési jelentés Törökországra vonatkozóan

P7_TA(2012)0116

Az Európai Parlament 2012. március 29-i állásfoglalása a Törökország által elért haladásról szóló 2011. évi jelentésről (2011/2889(RSP))

(2013/C 257 E/06)

Az Európai Parlament,

- tekintettel a Bizottság Törökország által elért haladásról szóló 2011. évi jelentésére (SEC(2011)1201),
- tekintettel a Bizottságnak az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz intézett, a bővítési stratégiáról és a 2011-2012-re vonatkozó legfontosabb kihívásokról szóló közleményére (COM(2011)0666),
- tekintettel a Törökország csatlakozás felé tett előrehaladásáról szóló 2006. szeptember 27-i ⁽¹⁾, az EU és Törökország közötti kapcsolatokról szóló 2007. október 24-i ⁽²⁾, a Törökország által elért haladásról szóló 2007. évi jelentésről szóló 2008. május 21-i ⁽³⁾, a Törökország által elért haladásról szóló 2008. évi jelentésről szóló 2009. március 12-i ⁽⁴⁾, a Törökország által elért haladásról szóló 2009. évi jelentésről szóló 2010. február 10-i ⁽⁵⁾, a Törökország által elért haladásról szóló 2010. évi jelentésről szóló 2011. március 9-i ⁽⁶⁾, és a nők a török társadalmi, gazdasági és politikai életben betöltött szerepéről szóló 2005. július 6-i ⁽⁷⁾ és 2007. február 13-i ⁽⁸⁾ állásfoglalására,
- tekintettel a Törökországgal kapcsolatos, 2005. október 3-i tárgyalási keretre,
- tekintettel a Török Köztársasággal létrejött csatlakozási partnerség elveiről, prioritásairól és feltételeiről szóló, 2008. február 18-i 2008/157/EK tanácsi határozatra ⁽⁹⁾ („csatlakozási partnerség”), valamint a csatlakozási partnerségről szóló korábbi, 2001., 2003. és 2006. évi tanácsi határozatokra,
- tekintettel a 2010. december 14-i és 2011. december 5-i tanácsi következtetésekre,

⁽¹⁾ HL C 306. E, 2006.12.15., 284. o.

⁽²⁾ HL C 263. E, 2008.10.16., 452. o.

⁽³⁾ HL C 279. E, 2009.11.19., 57. o.

⁽⁴⁾ HL C 87. E, 2010.4.1., 139. o.

⁽⁵⁾ HL C 341. E, 2010.12.16., 59. o.

⁽⁶⁾ Elfogadott szövegek, P7_TA(2011)0090.

⁽⁷⁾ HL C 157. E, 2006.7.6., 385. o.

⁽⁸⁾ HL C 287. E, 2007.11.29., 174. o.

⁽⁹⁾ HL L 51., 2008.2.26., 4. o.